



Костюченко Іванна Василівна,
студентка IV курсу бакалаврського рівня
вищої освіти (групи ІБАС-1-22-4.0д.),
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа» Факультету
української філології, культури і мистецтв
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка.

Науковий керівник:

І.І. Стамбол, кандидат історичних наук, доцент кафедри інформацій-
них комунікацій факультету української філології, культури і мистецтв
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

ПРОЕКТ «Е-АРХІВ» ЯК ІННОВАЦІЯ ПРОЦЕСУ ЦІФРОВІЗАЦІЇ АРХІВНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто проект «е-Архів» як ключову інновацію цифрової трансформації архівної системи України. Показано, що створення єдиного електронного середовища накопичення, зберігання та пошуку архівних документів сприяє відкритості державного управління, спрощує доступ громадян і дослідників до інформаційних ресурсів та підвищує ефективність роботи архівних установ. Окреслено нормативно-правові та організаційні засади реалізації проекту, зокрема створення спеціалізованого модуля «Архів» у структурі Міністерства юстиції та модернізацію системи «Електронні архівні системи (ЕЛАРСИС)». Проаналізовано сучасний стан впровадження «е-Архіву» у 2025 році на загальнодержавному й регіональному рівнях, а також динаміку оцифрування Національного архівного фонду. Зроблено висновок, що попри безпекові виклики, «е-Ар-

хів» поступово формує єдиний цифровий простір збереження історичної пам'яті України.

Ключові слова: е-Архів, цифровізація, Національний архівний фонд, електронні документи, оцифрування, державні архіви.

Постановка проблеми в контексті сучасної архівної справи та цифрового врядування. У межах цифрової трансформації державного управління в Україні важливим напрямом стала модернізація архівної системи. Інтегруючись у європейський інформаційний простір, держава прагне забезпечити відкритість, прозорість і зручний доступ до архівних документів для громадян, науковців та установ. Традиційні паперові форми зберігання вже не відповідають потребам суспільства, яке орієнтоване на швидкий онлайн-доступ та віддалене користування документами. Відповіддю на ці виклики став проєкт «е-Архів», спрямований на створення єдиного електронного середовища збереження, управління та пошуку архівних даних.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є проаналізувати проєкт «е-Архів» як інновацію процесу цифровізації архівної системи України, з'ясувати його нормативно-організаційні засади, окреслити ключові етапи впровадження та показати сучасний стан реалізації й перспективи розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання означеної проблеми і на які спирається автор. Проблематика цифровізації архівної галузі в Україні наразі висвітлена переважно в офіційних документах, аналітичних матеріалах органів державної влади та медійному дискурсі. Серед джерел, на які спирається дослідження, вагомими є публікації в українських ЗМІ щодо створення електронного архіву та державного реєстру національних архівних інформаційних ресурсів (Іванова, 2025), офіційні повідомлення Державного архіву Львівської області про оприлюднення оцифрованих справ (Державний архів Львівської області, 2025), дайджести Державної архівної служби України, присвячені новим електронним ресурсам (Державна архівна служба України, 2025), а також інтерв'ю голови Укрдержархіву А. Хромова щодо темпів оцифрування Національного архівного фонду (Голова Укрдержархіву, 2025). Зазначені матеріали дають змогу простежити як концептуальні засади, так і практичні результати реалізації проєкту «е-Архів».

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів. Основна мета проєкту «е-Архів» – перехід від паперового до

цифрового зберігання документів, що підвищує ефективність роботи архівів і гарантує довготривалу доступність інформації. Ініціатива реалізується спільно Міністерством юстиції, Державною архівною службою, Міністерством цифрової трансформації та міжнародними партнерами. Розроблення спеціалізованого програмного забезпечення для електронного архівування документів передбачене Планом заходів із реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2022–2025 роки.

Пілотний етап став початком ери електронного архівування в Україні. У межах ініціативи було створено спеціалізований модуль «Архів» в апараті Міністерства юстиції та проведено модернізацію діючої системи «Електронні архівні системи (ЕЛАРСИС)». Це дало змогу сформувати цифрову платформу, що забезпечує автоматизований процес накопичення, обліку та зберігання архівних документів в електронному вигляді. Електронна система архівування значно спрощує роботу з документами: пошук необхідних матеріалів здійснюється за кілька кліків, без потреби переглядати паперові справи, що підвищує оперативність доступу до відомостей і сприяє створенню відкритого та зручного інформаційного простору.

Важливим результатом реалізації пілотного проєкту «е-Архів» стало налагодження процесу архівування електронних документів органів державної влади. Створено умови для тривалого зберігання, обліку та подальшого використання документів Національного архівного фонду, у тому числі так званих *born digital documents* – матеріалів, первісно створених у цифровій формі. Це орієнтує архівну систему не лише на ретроспективне оцифрування, а й на роботу з поточними електронними потоками документів.

Станом на 2025 рік спостерігаються помітні зрушення у впровадженні проєкту «е-Архів». По-перше, за інформацією Укрдержархіву, триває розробка технічного завдання щодо створення державного реєстру національних архівних інформаційних ресурсів, який передбачатиме кросархівний пошук документів. Така система має об'єднати архіви на єдиній платформі й забезпечити користувачам можливість здійснювати міжархівний пошук за різними параметрами (Іванова, 2025).

По-друге, процес цифровізації активно розгортається на регіональному рівні. Показовим є досвід Державного архіву Львівської області, де у липні 2025 року оприлюднено значну кількість оцифрованих справ, що демонструє практичну реалізацію електронного доступу до архівних фондів і підвищує видимість регіональних ресурсів в онлайн-просторі (Державний архів Львівської області, 2025).

По-третє, за даними Державної архівної служби України, наприкінці жовтня 2025 року опубліковано черговий дайджест про нові оцифровані документи державних архівів. Зокрема, Центральний державний архів вищих органів влади та управління України у жовтні 2025 року розмістив на своєму електронному ресурсі 283 справи, що становить понад 43000 сканованих документів. Державний архів міста Києва завершив оцифрування й оприлюднення книг реєстрації актів громадянського стану про народження, що охоплюють значну кількість записів попередніх років. Інші державні архіви також систематично поповнюють свої електронні ресурси, формуючи єдиний цифровий простір збереження історичної інформації (Державна архівна служба України, 2025).

Окремої уваги заслуговує динаміка оцифрування Національного архівного фонду. За словами голови Державної архівної служби України Анатолія Хромова, станом на 2025 рік оцифровано близько 4 % фонду, що відповідає міжнародним стандартам і робить Україну одним із світових лідерів за темпами цифровізації архівів. Лише у 2023 році було створено понад 21 млн цифрових копій, а у 2024 році – понад 34 млн, що наблизило країну до першого місця у світі за швидкістю оцифрування архівних документів. Пріоритетом визначено повну цифровізацію генеалогічних джерел (метричних книг, актів цивільного стану, переписів населення тощо) упродовж найближчих 3–4 років, аби забезпечити громадянам можливість досліджувати своє походження онлайн (Голова Укрдержархіву, 2025).

Для захисту цифрових матеріалів застосовується система багаторівневого резервного копіювання: частина даних зберігається у хмарних сховищах і на серверних потужностях за кордоном, зокрема у Великій Британії. Це підвищує стійкість архівної інфраструктури й гарантує безпеку інформації навіть в умовах повномасштабної війни, коли фізичні архівні будівлі можуть зазнавати руйнувань.

Висновки й перспективи подальших досліджень у визначеному напрямі. Проект «e-Архів» є важливим кроком у побудові сучасної цифрової інфраструктури архівної системи України. Його реалізація свідчить про поступовий перехід держави до нових стандартів управління інформацією, де пріоритетами стають доступність, надійність і довготривале зберігання документів в електронному форматі. Попри складну безпекову ситуацію, українська архівна галузь демонструє високі темпи розвитку: цифровізовано частину Національного архівного фонду, створено мільйони електронних копій документів, розробляються інструменти кросархівного пошуку, впроваджуються механізми кіберзахисту та міжнародного резервного зберігання даних.

Перспективними напрямками подальших досліджень є аналіз користувацького досвіду роботи з електронними архівами, удосконалення інтерфейсів пошуку, інтеграція «е-Архіву» з іншими державними електронними сервісами та вивчення впливу цифровізації на трансформацію практик історичної пам'яті суспільства.

Список використаних джерел

- Голова Укрдержархіву: думаю, що в 2025 р. Україна очолить світовий рейтинг зі швидкості оцифрування архівів. Інтерфакс-Україна. 17 березня 2025. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/1056210.html> (дата звернення: 04.11.2025).
- Державна архівна служба України. Новини оцифрування документів державними архівами: дайджест за жовтень 2025 року. 31 жовтня 2025. URL: <https://archives.gov.ua/ua/2025/10/31/novyny-oczyfruvannya-dokumentiv-derzhavnymy-arhivamy-dajdzhest-za-zhovten-2025-roku/> (дата звернення: 04.11.2025).
- Державний архів Львівської області. Новини з оцифрування: липень 2025 року. 28 липня 2025. URL: <https://archivelviv.gov.ua/> (дата звернення: 04.11.2025).
- Іванова К. Створення електронного архіву: урядовиця пояснила, чому це «вимога часу». 17 березня 2025. URL: <https://glavcom.ua/country/politics/stvorennja-elektronnoho-arkhivu-urjadovitsja-pojasnila-chomu-tse-vimoha-chasu-1049841.html> (дата звернення: 04.11.2025).

References

- Derzhavna arkhivna sluzhba Ukrainy. Novyny otsyfruvannia dokumentiv derzhavnymy arkhivamy: daidzhest za zhovten 2025 roku. 31 zhovtnia 2025. URL: <https://archives.gov.ua/ua/2025/10/31/novyny-oczyfruvannya-dokumentiv-derzhavnymy-arhivamy-dajdzhest-za-zhovten-2025-roku/> (04.11.2025).
- Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti. Novyny z otsyfruvannia: lypen 2025 roku. 28 lypnia 2025. URL: <https://archivelviv.gov.ua/> (04.11.2025).
- Holova Ukrderzharkhivu: dumai, shcho v 2025 r. Ukraina ocholyt svitovy reitynh zi shvydkosti otsyfruvannia arkhiviv. Interfaks-Ukraina. 17 bereznia 2025. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/1056210.html> (04.11.2025).
- Ivanova K. Stvorennia elektronnoho arkhivu: uriadovytisia poiasnyla, chomu tse «vymoha chasu». 17 bereznia 2025. URL: <https://glavcom.ua/country/politics/stvorennja-elektronnoho-arkhivu-urjadovitsja-pojasnila-chomu-tse-vimoha-chasu-1049841.html> (04.11.2025).

THE E-ARCHIVE PROJECT AS AN INNOVATION IN THE DIGITISATION PROCESS OF THE UKRAINIAN ARCHIVE SYSTEM

Ivanna Kostiuchenko, fourth-year student (bachelor's) majoring in «Information, Library and Archival Studies» at the Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Arts of the Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

The article discusses the e-Archive project as a key innovation in the digital transformation of Ukraine's archival system. It shows that the creation of a unified

electronic environment for the accumulation, storage and search of archival documents promotes openness in public administration, simplifies access to information resources for citizens and researchers, and increases the efficiency of archival institutions. The regulatory, legal and organisational foundations for the implementation of the project are outlined, in particular the creation of a specialised 'Archive' module within the structure of the Ministry of Justice and the modernisation of the 'Electronic Archival Systems (ELARSIS)' system. The current state of implementation of the 'e-Archive' in 2025 at the national and regional levels, as well as the dynamics of digitisation of the National Archival Fund, are analysed. It is concluded that, despite security challenges, the 'e-Archive' is gradually forming a single digital space for preserving Ukraine's historical memory.

Keywords: e-Archive, digitisation, National Archival Fund, electronic documents, state archives.